BOSHLANG‘ICH SINF ONA TILI DARSLARIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Allayarova Sevara Atabek qizi
Guliston shahridagi Investing Xalqaro matkabining
boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi
allayorovasevara7@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezis boshlang‘ich sinf ona tili darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan (ZAT) foydalanish metodikasini tadqiq etadi. Muammolar tahlili shuni ko‘rsatadiki, an'anaviy ta'lim usullari o‘quvchilarning nutq va tafakkurini rivojlantirishda yetarli emas. Tezisda ZAT vositalarining (multimediali taqdimotlar, elektron o‘quv qo‘llanmalar, audio-video materiallar, animatsion slaydlar, kompyuterli testlar) ona tili darslarida qo‘llanilishining pedagogik shartlari, metodik tavsiyalar va samaradorlik omillari yoritilgan. "Videotopishmoq" metodi, guruhli va individual ishlash, interfaol doskalardan foydalanish kabi innovatsion yondashuvlar tahlil qilingan. Ilmiy tadqiqot natijalariga ko‘ra, ZAT dan maqsadli foydalanish o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqini, mantiqiy mushohada yuritish qobiliyatini oshiradi, ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Tezis boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari, metodistlar va ta'lim sohasi mutaxassislari uchun qiziqish uyg‘otadi.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich ta'lim, ona tili, zamonaviy axborot texnologiyalari, multimedia ta'limi, elektron o‘quv qo‘llanmalar, interfaol doska, nutqni rivojlantirish, ta'lim samaradorligi, metodika, testlar

Аннотация. В данном тезисе исследуется методика использования современных информационных технологий (СИТ) на уроках родного языка в начальных классах. Анализ проблем показывает, что традиционные методы обучения недостаточны для развития речи и мышления учащихся. Освещены педагогические условия применения средств СИТ (мультимедийные презентации, электронные учебники, аудио-видеоматериалы, анимационные слайды, компьютерные тесты), методические рекомендации и факторы эффективности. Проанализированы инновационные подходы: метод «Видеогадание», групповая и индивидуальная работа, использование интерактивных досок. Результаты исследования свидетельствуют, что целенаправленное использование СИТ повышает устную и письменную речь, развивает логическое мышление и обеспечивает эффективность образовательного процесса. Тезис представляет интерес для учителей начальных классов, методистов и специалистов в области образования.

Ключевые слова: начальное образование, родной язык, современные информационные технологии, мультимедийное обучение, электронные учебные пособия, интерактивная доска, развитие речи, эффективность обучения, методика, тесты.

Abstract: This thesis examines the methodology of using modern information technologies (MIT) in mother tongue lessons in primary grades. Problem analysis shows that traditional teaching methods are insufficient for developing students' speech and thinking. The pedagogical conditions for applying MIT tools (multimedia

presentations, electronic textbooks, audio-video materials, animated slides, computer tests), methodological recommendations, and efficiency factors are highlighted. Innovative approaches are analyzed: the "Video Guessing" method, group and individual work, and the use of interactive whiteboards. Research results indicate that purposeful use of MIT improves students' oral and written speech, develops logical thinking, and ensures the effectiveness of the educational process. The thesis is of interest to primary school teachers, methodologists, and education specialists.

Keywords: Primary education, mother tongue, modern information technologies, multimedia learning, electronic textbooks, interactive whiteboard, speech development, educational effectiveness, methodology, tests.

Boshlang‘ich ta'lim — ta’lim tizimining poydevori hisoblanib, unda o‘quvchilar ona tilining badiiy boyligi, grammatik tuzilishi va nutq madaniyatini o‘rganadi. Zamonaviy axborot texnologiyalari (ZAT) ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy izlanish va nutq qobiliyatlarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

ZAT dan foydalanishning pedagogik shartlari. O‘qituvchi darsdan oldin quyidagilarni aniqlashi lozim: dars maqsadi, maqsadga erishish yo‘llari, o‘quv materiallarini taqdim etish usullari, o‘qitish metodlari, topshiriqlar turlari, muhokama savollari va o‘zaro aloqa usullari. ZAT darsning asosiy tayanchi emas, balki yangi ma'lumotlarni osonlik bilan yetkazib beruvchi vosita sifatida qo‘llanilishi kerak.

1. **Ona tili darslarida qo‘llaniladigan ZAT vositalari:**

- **Multimediali taqdimotlar (PowerPoint, Prezi):** Mavzuning savol-rejalarini tuzish, qiyin so‘zlarni izohlash, insho yozishda rasm asosida materiallarni namoyish etish uchun qulay.
- **Elektron o‘quv qo‘llanmalar va dasturlar:** "Alifbo saboqlari", "Sanashni o‘rganamiz" kabi dasturlar harflarni talaffuz qilish, so‘zlarni tahlil qilish, husnixatni shakllantirishda samarali.
- **Audio-video materiallar:** Ertak va hikoyachalarni o‘qishda mos multimedia qo‘yish, harflarni to‘g‘ri yozishni aks ettirgan videoroliklar, tabiat hodisalari haqidagi lavhalardan foydalanish.
- **Animatsion slaydlar va o‘yinli mashqlar:** So‘zni tovushli-harfli tahlil qilish, bo‘g‘in tuzilishi, orfogrammalarni o‘rganishda yorqin rasmlar va qiziqarli topshiriqlar orqali o‘yin shaklida ta'lim berish.
- **Kompyuterli testlar:** Grammatik va leksik mavzular bo‘yicha "Teskari o‘yin", krossvordlar, sxemalar yordamida o‘quvchilarning bilimini darhol baholash, kamchiliklarni aniqlash.

2. **Metodik tavsiyalar:**

- **"Videotopishmoq" metodi:** Izohsiz videolavhalarni namoyish etish, o‘quvchilarning jarayonni izohlashi, daftarga qayd etishi va savollarga javob berishi orqali kuzatuvchanlik va tahliliy fikrlashni rivojlantirish.
- **Guruhli va individual ishlash:** Kompyuterda turli murakkablik darajasidagi topshiriqlarni tanlash orqali ta'limni differensialash.

- **Interfaol doskalar:** Darsda o‘quvchilar bilan suhbatlashish, ularning fikrlarini tinglash, istalgan paytda mavzuning boshiga qaytish imkonini beradi.

3. **Ta'lim samaradorligini oshirish omillari.** ZAT yordamida dars jarayoni quyidagi natijalarga erishadi: o‘quvchilar darsga bo‘lgan qiziqishi ortadi, bilim olish ishtiyoqi va o‘ziga bo‘lgan ishonchi mustahkamlanadi, og‘zaki va yozma nutqi rivojlanadi, mantiqiy mushohada yuritish ko‘nikmalari shakllanadi.

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan to‘g‘ri va samarali foydalanish o‘quvchilarning nutq va tafakkurini rivojlantirish, ularni mustaqil fikrlashga, ijodiy izlanishga undash, shuningdek, zamonaviy kompetentliklarga ega yetuk shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. O‘qituvchi esa darsning asosiy boshqaruvchisi sifatida ZAT ni maqsadli qo‘llash orqali sifatli ta'lim-tarbiya berishni kafolatlaydi. Hozirgi kunda boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga dars davomida qiziqarli metodikalar va turli xil zamonaviy axborot vositalaridan foydalanilsa maqsadga muofiq bo‘ladi. Chunki kichik yoshdagi o‘quvchilar juda qiziquvchan va tez zerikuvchi bo‘ladi. Doimo yangiliklar qilib qiziqtirib turish kerak. Shundan keyin o;quvchilar darsga bo‘lgan qiziqishi ortadi va tez darsni o‘zlashtirib olishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-sonli Farmoni.

2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6 apreldagi 187-son qarori.

3. Babantayev A. Ona tili darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish. // Zenodo, 2022.

4. Bo‘riyeva Sh.I. Ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi. // IJSR, 2024.